

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

11 Vtrum vxorem plus, quam patrem, vel matrem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

lij ad dilectionē sui ipsius: ex hoc enim concluditur maior. Tercia verò mediū est, quod ipse filius quia est pars quaedā parentis, est propinquior parenti. Et propterea non sicut viliū, sed duae rōnes, quamuis propinqua.

¶ **2** Præter. Gratia perficit naturā: sed naturaliter parentes plus diligunt filios, quam ab eis diligantur ut * Philoſoph. dicit in 8. Ethico. ergo magis debemus diligere filios, quam parentes.

¶ **3** Præter. Per charitatem affectus hominis Deo conformatur: sed Deus magis diligit filios, quam diligitur ab eis. ergo etiam & nos magis debemus diligere filios, quam parentes.

Sed contra est, qd * Amb. dicit. Primo, Deus diligitur est: sed, parentes: inde, filij: post, domestici.

Respon. Dicendum, qd sicut supra * dictum est, gradus dilectionis ex duobus pensari pot. Vno modo, ex parte obiecti. Et in hoc id, quod hēt maiorem rationem boni, est magis diligendum, & quod est Deo similis. Et sic pater est magis diligendus, qd filius, quia, si patrem diligitur sub ratione principij, quod habet rationem eminentioris boni, & Deo similioris. Alio modo computatur gradus dilectionis ex parte ipsius diligentis, & sic magis diligitur quod est coniunctius. Et secundum hoc filius est magis diligendus, quam pater, ut Philoſ. dicit in 8. *

Ethic. Primo quidem, quia parentes diligunt filios ut aliquid sui existentes, pater autem non est aliquid filij: & ideo dilectio, secundum quam pater diligit filium, similior est dilectioni, qua quis diligit seipsum. Secundo, quia parentes magis sciunt aliquos esse suos filios, quam e converso. Tercio, quia filius est magis propinquus parenti, ut pote pars existens, quam pater filio, ad quem habet habitudinem principij. Quarto, quia parentes diutius amaverunt. Nam statim pater incipit dilgere filium: filius autem tempore procedere incipit dilgere patrem. Dilectio autem quanto est diuturnior, tanto est fortior, secundum illud Eccles. 9. Non derelinquas amicum antiquum: novus enim non erit similis illi.

Ad primum ergo dicendum, quod principio debetur subiectio, reverentia, & honor: effectui proportionaliter competit recipere influentiam principij, & provisionem ipsius. Et propter hoc parentibus a filijs magis debetur honor: filijs autem magis debetur cura provisionis.

Ad secundum dicendum, quod pater naturaliter plus diligit filium secundum rationem coniunctionis ad seipsum: sed secundum rationem eminentioris boni filius naturaliter plus diligit patrem.

Ad tertium dicendum, quod sicut Aug. * dicit in 1. de doctr. christ. Deus diligit nos ad utilitatē nostram, & suum honorem. Et ideo, quia pater comparatur ad nos in habitudine principij sicut & Deus, ad patrem proprie pertinet, ut ei a filijs honor impendatur: ad filium autem, ut eius utilitati a parentibus provideatur, quamvis in articulo necessitatis filius obligatus sit ex beneficijs susceptis, ut parentibus maxime provideat.

¶ **1. e. 31. in prin. tom. 3.**

¶ **Supra questionis vigesima sexte articulum decimum.**

¶ **3. di. 29. ar. 4. ad 4. & 5. Et Ephe. 9. dec. 7. si.**

ARTICVLVS X.

¶ **Utrum homo magis debeat diligere matrem, quam patrem.**

Ad decimum sic proceditur. Videt quod homo magis debeat diligere matrem, quam patrem. Ut

F enim Philoſ. dicit in 1. * de Generatione animalium. Femina in generatione dat corpus: sed homo non hēt aīam a patre, sed per creationē a Deo, ut in 1. * dicitur est ergo homo plus habet a matre, quam a patre, plus ergo debet diligere matrem, quam patrem.

¶ **2** Præter. Magis amantem dēt magis diligere: sed mater plus diligit filium, quam pater. dicit n. Philoſ. in 9. * Ethic. qd matres magis sunt amantes filiorum. Laboriosior enim est generatio matris, & magis sciunt, qui ipsarum sunt filij, quam patres. ergo mater est magis diligenda, quam pater.

¶ **3** Præter. Ei debetur maior dilectionis affectus, qui p nobis plus laboravit, sicut illud Rom. vi. Salute Mariam, quæ multum in nobis laboravit: sed mater plus laborat in generatione, & educatione, quam pater. Unde dicitur Eccl. 7. Gemitum matris tuæ ne oblitiscaris. ergo plus debet homo diligere matrem, quam patrem.

Sed contra est, quod dicit Hiero. super Ezech. quod post Deum matrem diligendum est pater. & postea addit.

Respon. Dicendum, quod in istis dicitur id, quod dicitur, est intelligendum per dicitur intelligatur esse quæsitum de patre, non est pater, an sit plus diligendus mater, quam mater. Potest enim in omnib. huiusmodi distantia virtutis, & malitiæ, ut amicitia minuat, ut Phil. dicit * in 8. Eth. Et ideo, dicit. Boni domestici sunt malis filiis pro sed per se loquendo, pater magis est amantior mater. Amantur enim pater & mater, quodam naturalis originis. Pater autem cellentioris rationem principij, quam mater est principium per modum agentis, ter magis per modum patientis, & mater per se loquendo, pater magis est diligendus.

Ad primum ergo dicendum, quod mater ministrat materiā compositionis, formatur aut per virtutem formativam in semine patris. Et quamvis huiusmodi virtus create animā rationalem, dispōnit tamen corporalem ad huiusmodi formam inchoantem.

Ad secundum dicendum, quod licet aliam rationē dilectionis. Alia enim est principij, qua diligimus amantem, & qua necerantem: nunc autem loquimur de matre debetur patri, & matri secundum generationem. Ad tertium patet.

ARTICVLVS XI.

¶ **Utrum homo plus debeat diligere uxorem, quam patrem, & matrem.**

Ad undecimum sic proceditur. Videtur, quod homo plus debeat diligere uxorem, quam patrem & matrem. Nullus enim dimittit rem aliquā, nisi pro re magis dilecta: sed Gene. 2.

lis, cum hoc sit bonu
utile ad generandū,
& delectabile, & ue
lit ei bonū honestū,
quod est manus: sed
principalis ratio amo
ris ad uxorem, ne
mō estratio amōris,
est coniunctio carna
lis, quā hāc sequitur
quocumque alia est
inter eos unio sine
necesse, siue re
rum.

dilectio: sed in amicitia, quae est ad uxorem, sunt plu
res rationes dilectionis. Dicitur Philol. in 8. Eth. q
in hac amicitia videtur esse utile, & delectabile, & p
pter virtutem, si viri uosū sint coniuges. ergo maior
debet esse dilectio ad uxorem, quā ad parentes.

SED CONTRA est, q uir debet diligere uxorem
suam, sicut carnem suam, ut dicitur ad Ephes. 5. sed
corpus suum minus homo debet diligere, quā p
ximū, ut supra dictum est: inter proximos autem
magis debemus diligere. ergo magis debemus
diligere parentes, quā uxorem.

RESPON. Dicendum, q sicut dictum est, gradus
dilectionis attendi pot & s m rationē boni, & s m cō
iunctionem ad diligentem. Secundum ergo rationē
boni, quod est obiectum dilectionis, magis sunt dili
gendi parentes, quā uxores: quia diliguntur sub
ratione principij, & eminentiori cuiusdam boni. Se
cundum aut rōnē coniunctionis magis diligenda est
uxor, q uxor coniungitur viro, ut una caro exi
stens, secundum illud Matth. 19. Itaque iam pō sunt
duo, sed una caro. Et ideo intensius diligitur uxor:
sed maior reuerentia est parentibus exhibenda.

AD PRIMVM dicendū, q non quantum ad om
nia deseritur pater, & mater propter uxore. In qui
busdam enim magis debet homo asistere parenti
bus, quā uxori: sed quātum ad unionem carnalis
copulae, & cohabitationis, relictis omnibus parenti
bus homo adhæret uxori.

AD SECVNDVM dicendum, q in uerbis Apostoli
non est intelligendum, quod homo debeat diligere
uxorem suā æqualiter sibi ipsi: sed quia dilectio, quā
aliquis habet ad seipsum, est ratio dilectionis, quā
quis habet ad uxorem sibi coniunctam.

AD TERTIVM dicendum, q etiam in amicitia pa
terna inveniuntur multæ rationes dilectionis, &
quantum ad aliquid præponderat rationi dilectio
nis, quæ habetur ad uxorem, secundum rationem
boni, quamuis ille præponderent secundum con
iunctionis rationem.

AD QVARTVM dicendum, quod illud est non est
sic intelligendum, quod ly sicut, importat æqualita
tem, sed rōnē dilectionis. Diligit. n. homo uxorem
suam principaliter ratione carnalis coniunctionis.

Super Questionis
vige sima Ar
ticularum duodeci
mum.

ARTICVLVS XII.

Utrum homo magis debeat diligere be
nefactorē, quā beneficiatū.

In eodem, & sequē
ti, hoc est, duodeci
mo articulo, dubium
proponitur. An magis
diligendus sit filius,
quā uxor.

Ad quod dicitur,
quod quantum ad ra
tionē boni, uxor ma
gis diligitur, quia di
ligitur ut comprin

AD DVODECIMVM sic pro
ceditur. Videt, quod homo
magis debeat diligere benefacto
rem, quā beneficiatū. Dicit. n.
Augu. in lib. de Cathedizandis
rudibus: Nulla maior est puoca
tio ad amandū, quā præuenire
amando. Nimis. n. durus est ani

A mus, qui dilectionē etnō nō vult
impēdere, nolit repēdere: sed be
nefactorē pueniūt nos in bene
ficio charitatis, ergo benefacto
res maxime debemus diligere.

¶ 2 Præ. Tantō aliquis est magis
diligendus, quāto grauius ho
mo peccat, si ab eius dilectione
desistat, vel contra eum agat: sed
gravius peccat, qui benefactorē
non diligit, vel contra eum agit,
quā si diligere desinat eum, cui
hactenus benefecit. ergo magis
sunt amandi benefactores, quā
hi, quibus benefecimus.

¶ 3 Præ. Inter omnia diligenda
maximē diligendus est Deus, &
post eum pater, ut Hiero. dicit:
sed isti sunt maximē benefacto
res. ergo benefactor est maximē
diligendus.

SED CONTRA est, quod Phi
lo. dicit in 9. Ethic. quod benefactores magis vi
dentur amare beneficiatos, quā econuerso.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum
est, aliquid diligitur magis dupliciter. Vno modo,
quia habet rationem excellentioris boni: alio mo
do ratione maioris coniunctionis. Primō quidem
modo benefactor est magis diligendus, quia cum
sit principium boni in beneficiato, habet excellen
tioris boni rationem, sicut & de patre dictum est.

Secundō autem modo magis diligimus beneficiat
os, ut Philof. probat in 9. Ethic. per quatuor ratio
nes. Primō quidē, quia beneficiatus est quasi quod
dam opus benefactoris. Vnde confuevit dici de ali
quo. Ille est factura illius. Naturale est autē cui libet,
ut diligat opus tuum: sicut videmus, q Poetæ dili
gunt poemata sua. Et hoc ideo, quia vnumquodq;
diligit suum esse, & suum viuere, quod maximē ma
nifestatur in suo agere. Secundō, quod vnusquisq;
naturaliter diligit illud, in quo inspicit suum bonū.
Habet quidem ergo, & benefactor in beneficiato ali
quod bonum, & econuerso: sed benefactor inspicit
in beneficiato inum bonum honestum, & benefi
ciatus in benefactore suum bonum vtile. Bonum
autem honestum delectabilius consideratur, quā
bonum vtile, tum quia est diuturnius: vtilitas enim
cito transit, & delectatio memoria non est sicut de
lectatio rei presentis: tum etiam, quia bona honesta
magis cū delectatione recolimus, quā vtilitates,
quæ nobis ab alijs euenerunt. Tertio, quia ad aman
tem pertinet agere: vult enim, & operatur bonum
amato. Ad amatum aut pertinet bonū pati: & ideo
excellētius est amare, & propter hoc ad benefacto
rem pertinet, ut plus amet. Quarto, quia difficilius
est beneficia impendere, quā recipere. Ea verō, in
quibus laboramus, plus diligimus: quæ verō nobis
de facili proueniunt, quodammodo cōtemnimus.

AD PRIMVM ergo dicendum, q in benefactore
est, ut beneficiatus pronocetur ad ipsum amandū.
Benefactor autem diligit beneficiatum non quasi
prouocatus ab illo, sed ex seipso motus. Quod autē
ex se est, potius est eo, quod est per alium.

AD SECVNDVM dicendum, q amor beneficia
ti ad benefactorem est magis debitus, & ideo con
trarium habet rationem maioris peccati: sed amor
benefactoris ad beneficiatum est magis spontaneus,
& ideo habet maiorem promptitudinem.

AD TERTIVM dicendū, q Deus etiā plus nos dili
git.

cipium ad filiorum
procreationē, filius
autem ut effectus.
Constat enim excel
lentioris boni ratio
nem habere cōprinci
pium, quā effe
ctum. Sed quantum
ad coniunctionem fi
lius magis amat,
quā uxor: quia fi
lius est aliquid sub
stantiæ parentis,
& pars eius: coniux au
tem non est pars cō
iugis, ut patet. Et
ideo coniuges magis
se inuicem honorāt,
intensius aut amant
filios. Cuius signum
est maior tristitia de
morte filij, quā
coniugis ut sic, ceteri
s paribus.

Ezech. 44.
super illud
Sabbatha
mea sacrifici
cabūt, to. 5.
* Lib. 9. c. 7.
tom. 5.
Art. 9. & 11.
huius quest.

Ar. 9. huius
quest.
† Li. 9. Eth.
c. 7. to. 5.